

פרוטרקול N 9
מישיבת ועדת העבודה
שהתקיימה ביום ב', י"ח אדר, תשל"ד
(11.3.74), שעה 10.00

נ כ ח ר :

חברי הועדה:

ש. ארבל - יו"ר
מ. גז
פ. גרוסר
ל. דיציאן
מ. ורטמן
לבנבראון
א. לין
ח. שמעוני

מוזמנים:

י. ברק - יועץ משפטי, משרד העבודה
פ. הר - אגף התקציבים, האוצר
מר לוין - יועץ משפטי, ביטוח לאומי
מר ערד - מטעם הביטוח הלאומי
ע. סיון - סגן הממונה על אגף התקציבים, האוצר
ר. רוטר - סמנכ"ל, הביטוח הלאומי

ש. צמח - מזכיר הועדה

מ. טרלו

רשמה:

סדר היום:

1. הסכם בין שר האוצר בשם ממשלת ישראל לבין המוסד לביטוח לאומי
2. תקנות בדבר ביטוח נכות

היו"ר ש. ארבלי-אלטלער: אני פותחת את הישיבה.

1. הסכם בין שר האוצר בשם ממשלת ישראל לבין המוסד לביטוח לאומי

היו"ר ש. ארבלי-אלטלער: דנו על ההסכם הזה בפגרא אחרי שסיימה הכנסת השביעית את עבודתה. ומכל ההסכם השארנו סעיף אחד שלא אישרנו, וזה היה גובה ההטבה הסוציאלית. ההצעה שהתגבשה בזמנו בוועדת העבודה וביקשנו שהממשלה תאמץ אותה, היתה, שההטבה הסוציאלית יחד עם קצבת הזקנה תהווה אחוז מסוים מהשכר הממוצע במשק, וע"י כך נוכל לשמור על הרמה של ההטבה הסוציאלית שלא תרד מדי חודש בחודשו ומדי שנה. אנחנו עדים למצב ששני הסכומים הללו היו אשתקד $20\frac{1}{2}\%$ והיום זה 19% . חלה ירידה מסוימת. על כן ההסכם שמביאים בפנינו היום, יש בו כדי להצמיד את הקצבה לשכר הממוצע במשק, ויש בו כדי לשמור על הרמה הזאת שלא תרד. אני מצטערת שלא ראיתי את סעיפי ההסכם קודם כדי להשוות אותו עם ההסכם שאישרנו, פרט לסעיף אחד שאנחנו מכניסים בו את השינוי. אני רוצה להניח שלא חלו שינויים לגבי יתר הסעיפים אשר כלולים בהסכם. נצטרך היום לדון בסעיף 4 ולהחליט עליו.

הסדר הטוב היה מחייב שאם ישנם חברי-כנסת שאינם חברי ועדת העבודה שיראו מה כולל ההסכם ומה השיפור שחל. אני מבקשת שתגידו בצורה ברורה ומתומצתת מה ההסדר לגבי אותה שכבה שחיה מקצבת זקנה ואין לה הכנסות אחרות, וצריך לאפשר לה קיום הוגן.

מר לוי: מר דותן היה צריך להיות כאן ונפל למשכב.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: נאחל לו החלמה מהירה. אני מודה לחה"כ ורטמן שמילא את מקום היו"ר הועדה כשהייתי חולה.

ד. רוטר: ההסכם שלנו עם משרד האוצר על ההטבה הסוציאלית הוא לא גירסה ראשונה. המוסד החל מ-1965 לשלם בנוסף לקיצבה המגיעה לפי חוק הביטוח הלאומי גם תוספת לקיצבה הנקראת הטבה סוציאלית, כהשלמה לקיצבת הזיקנה לאותם זקנים ושאיירים שאין להם הכנסה מינימלית, ומקור הכנסתם הוא מקצבות הביטוח הלאומי. לאלה המוסד לביטוח לאומי נותן קיצבה לא ממימון הקרנות של הביטוח הלאומי אלא מטעם אוצר המדינה. יש כוונה שלהבא המקורות יבואו ישירות מהסוכנות היהודית.

הצורך בהשלמה של ההטבה הסוציאלית לקיצבת הזיקנה קשורה לתהליכים היסטוריים של העשור הראשון של הביטוח הלאומי, כאשר נקבעו לראשונה בחוק, הם היו ברמה יחסית לשכר הממוצע, יותר גדולות. אבל בעשור הראשון לביטוח הלאומי ההצמדה של ההתחייבות לתוספת היוקר בלבד, בדרך שנהגנו, הביאה להשתחקות מסוימת, ולכן כאשר התברר, ב-1965 שהקצבה היא לא גדולה ואינה מספיקה, עלתה מחשבה שיש להשלימה בדרך של הטבה סוציאלית.

היום נהנים בערך מחצית מהזקנים והשאיירים שמקבלים קיצבות מהביטוח הלאומי. זה למעלה מ-100,000 משפחות שמקבלות קיצבות זיקנה, ואין לתם הכנסה שעולה לסכום הקיצבה, ואז הן זכאיות לקבל תוספת בשם הטבה סוציאלית.

מה חדש בגירסה שלפניכם? הגירסה שלפניכם היא מהדורה שבעיקרה שונתה בסוף המושב הקודם של הכנסת. יחד זנו כשורה של סעיפי תיקון. אחד השינויים החשובים, שכללנו בקבוצת הזכאים להטבה סוציאלית לא רק את הקשישים והמזדקנים אלא גם קיצבות נכות או התלויים. זה קשור במקרים של נכות רפואית תורשתית. רצינו להבטיח להם קיום ע"י הכללתם בסעיף הזה.

היו עוד תיקונים. אחד הסעיפים שבהם הועדה לא סיימה את הדיון בו לחלוטין, והמליצה בשעתו בלי שהדבר סוכם, הצמדה לגובה ההכנסה המובטחת לאיזו שהיא רמה של שכר ממוצע. בעבר הסכומים של ההטבה הסוציאלית נקבעו כל פעם אד-הוק לפי העניין, כל פעם שהיו התפתחויות חדשות במשק, היה מתנהל מו"מ מחודש בין הביטוח הלאומי, האוצר, ולפעמים נכנסו גם גופים ציבוריים לדיון, ואז בהסכם היו הסכומים מאושרים. הדברים הובאו להתייעצות ועדת העבודה של הכנסת. ההטבה הסוציאלית, כפי שהיתה בחודש ינואר: ליחיד 67 ל"י, שתי נפשות 133 ל"י. ההטבה הסוציאלית עם הקיצבה בחודש ינואר היא ליחיד 188 ל"י. זה לא כולל את אלה שאין להם מקורות הכנסה אחרים והזכאים לתוספת, שולמו להם עוד 67 ל"י אם המדובר ביחיד, ו-255 ל"י לחודש ליחיד; ו-395 ל"י לחודש לזוג בלי הטבה.

ל. דיציאן: כמה מותר להרויח כדי שיהיה זכאי להטבה סוציאלית?

ר. רוטר: ליחיד, סכום שלא עולה על סכום הקיצבה ליחיד, שבינואר היה 188 ל"י. אם זה בעל משפחה ויש בו תלויים, מותר לו שיהיו לו הכנסות, לו ולבן זוגו עד 282 ל"י, שזה סכום הקיצבה הסוציאלית. כל עוד הכנסות לא עולים על הסכומים האלה, הוא זכאי להטבה סוציאלית בשעור המלא.

ל. דיציאן: בזמן שהשכר הממוצע במשק היה 1200 ל"י?

ר. רוטר: אפילו קצת מעל. אם נוסיף את תוספות היוקר זה מגיע ל-1280 ל"י. לוקחים בחשבון לא רק הכנסות ממשלח יד אלא גם הכנסות אחרות. זה מנוסח בחוזה.

אם זאת פנסיה מוגמניה, אם זאת פנסיה מקופת פנסיה או מתכניות בנקים. אם יש לו הכנסה סדירה אחרת, לוקחים אותה בחשבון. לא מובאים בחשבון תמיכות ממשפחה, וכן לא סכומים שהוא מקבל אם יש לו ילדים קטנים, או קיצבת הילדים אינה נלקחת בחשבון. כמו כן רשאי המוסד, במקרה ויש מצוקה שקשורה בהוצאות רפואיות, גם להוריד מן ההכנסה את הסכומים הנוגעים בדבר, והם לא יילקחו בחשבון לענין ההכנסות. כך שבנסיבות מיוחדות שקשורות במצב בריאות גרוע, אפשר להביא את זה בחשבון.

מה השוני בחוזה שמובא לפניכם? מה שאנחנו מביאים לפניכם כרגע, זה בעיקרו תיקון בקביעת גובה ההטבה שהחוזה מעניק למשפחה שזכאית להטבה סוציאלית. במבחני הזכאות אין שינויים. אנחנו דנים היום בעיקר בסעיף 4 בנוסח, שבא לשנות את הסכומים שלו יהיה זכאי האדם. מה העקרון החדש המוצע כאן?

להצמיד את סכומי ההטבה לשכר הממוצע. כך שבאופן אוטומטי, עם שינויים בשכר ממוצע ותוספות יוקר הניתנות לציבור השכירים, יבואו שינויים בלי שזה יצטרך לבוא שוב לדיון. מוצע שנגדיר לעצמנו מושג של הכנסה מנימלית מובטחת לזכאי, והסכום הזה יוצמד לשכר הממוצע ולשינויים בשכר הממוצע, כפי שהם באים בחוק הביטוח הלאומי לגבי קיצבת הזקנה. מוצע שההכנסה המנימלית המובטחת תיקבע ברמה של $22\frac{1}{2}\%$ מן השכר הממוצע במשק. וכמשך השנה, אחרי שהוא נקבע כך, שב-1 באפריל של כל שנה, במידה וחלים שינויים, יקבלו גם הקשישים והזכאים האחרים. זקן שמקבל קיצבה מהביטוח הלאומי, אם אין לו תוספות, הוא זכאי, אם הוא יחיד, ל- 15% מהשכר הממוצע. אם אומרים שההכנסה המנימלית המובטחת היא $22\frac{1}{2}\%$, ההטבה שלו תהיה $7\frac{1}{2}\%$ מן השכר הממוצע. אם יש בו תלוי אחד, אז באופן יחסי גדלה ההכנסה המובטחת ב- 50% , וזה יהיה $36,75\%$. אם יש בו שני תלויים זה יהיה $42,75\%$; אם יש בו ארבעה תלויים זה יהיה 60% מהשכר הממוצע וכו'. בדרך הזאת הכנסנו עדכון אוטומטי גם של ההכנסה המנימלית המובטחת, כך שההטבה הסוציאלית משלימה את הקיצבה המובטחת בחוק ל- $22\frac{1}{2}\%$.

בסעיף 4 החדש לא הצענו לכלול בקיצבה את תוספת הדחיה לפרישה. את זה נוסיף מעל ל- $22\frac{1}{2}\%$. זה לא יובטח, אם זקן זה מקבל הטבה סוציאלית.

זה המודל שפה מוצע, והוא מאמץ את העקרון שהתקבל בחוק הביטוח הלאומי לגבי קצבנות, לגבי הכנסה מנימלית מובטחת.

מדוע $22\frac{1}{2}\%$? ברור שבמידה זו או אחרת כל נורמה שקבועה בחוק יש בה שרירות מסוימת, אבל כדאי לשים לב לכך שבסופו של דבר, הקיצבה המקסימלית המובטחת בחוק הביטוח הלאומי לפורש בגיל 65, שצבר מקסימום וותק, היא $22\frac{1}{2}\%$ מן השכר הממוצע. חוק הביטוח הלאומי מעניק תוספת וותק למי שפורש עם וותק של תקופה שעולה על 10 שנים, כל תקופה מעל 10 שנים, מעניקים לו שני אחוזים לתוספת של קיצבה, ואחרי 35 שנות ביטוח, זה מגיע להגדלה של 50% של הקיצבה. אדם שפורש אחרי 35 שנות ביטוח, יהיה זכאי לתוספת של מחצית מ- 15% , ביחד זה יהיה 22% , מה שאנחנו מעניקים. איך זה עומד לפי המצב הקיים? בינאר שילמנו ליחיד 225 ל"י. אם ניקח את העקרון של $22\frac{1}{2}\%$ מן השכר הממוצע, שזה 1280 ל"י, זו תוספת של 33 ל"י לעומת הקיצבות של ינאר. לזוג 425, אותם $33,75\%$ יהיו 432 ל"י. התוספת באה לתת פיצוי על הגידול הניכר ברמת המחירים שחלה בראשית פברואר, בעקבות ביטול הסובסידיות. זה נסיון לתת תשובה למשפחות שחיות על הטבות סוציאליות בלבד, ולקבוע עקרון אוטומטי לעתיד, שנשב בלי ויכוח ומיקוח ציבורי מחודש כל חודשיים או שלושה.

מר לוין: אנחנו מביאים את סעיף 4 בעקבות המלצות הועדה.

4 (א) 1, אם נתרגם את זה למספרים, זה 288 ל"י. "שכר ממוצע" זה מושג שהשתרש אצלנו. זו הטכניקה של הסעיף הזה.

4 (א) 2. סעיף 11(ג) בא לעדכן את סכומי הקיצבה עקב התיקרויות. לדברים האלה יש השפעה, בין שזו תוספת יוקר או פיצוי על התיקרות או הסכמים מכוח חוק. יש לזה השלכה גם לגבי קיצבת זקנה, וזה עובר כחוט השני לכל הקיצבות של זקנים, תלויים, קיצבה משפחתית. כל אלה היו מוגדרים, עכשיו מישמים את זה גם לצורך של הטבה סוציאלית. מה שאנחנו מחייבים באמצע השנה, אם תהיה תוספת יוקר או פיצוי בעד התיקרות, והקיצבות הרגילות תוגדלנה, גם ההטבה הסוציאלית תוגדל.

לא באים לדרוש תוספת של אחוזים. 15%. אז ההטבה הסוציאלית היתה 50% מהקיצבה. היתה תקופה שהיא היוותה יותר, אני על האחוז לא מעוררת, אלא מה שמתוך האחוז הזה. כמו שדחיית הפרישה לא נלקחת בחשבון, גם את הוותק לא ניקח בחשבון. במי מדובר? ממי רוצים לחסוך? מאלמנות ומשאיירים? כל אותם הסוגים של האלמנות עם שני ילדים או יותר? מה זה חשוב אם לבעלה היה וותק, ובזכות הוותק עוד כמה לירות מתווספות לה? מה האסון בכך? האם מכאן נחסוך ונקמץ? בסופו של דבר יצא שגם מה-22% נהיה פחות, כי הוותק ייכלל בזה. זה לא סכומים גדולים, אבל גם הסכומים הללו, אני חושבת שמוצדק לתת. אפשר לקבוע שכל התשלומים יחד לא יעלו על כך וכך. הם לא יתעשרו מהפרוסדת הללו. אנחנו רוצים לשפר את מצבם. העבודה האזמיניסטית שתצטרפו לעשות, תעלה אולי יותר מאשר אם תחסכו את הפרוסות הללו ותמנעו מהמשפחות הללו להפנות מזה.

איננו באים לתבוע זכויות שהן בגדר לוקסוס, אלא דברים הכרחיים לשכבות שאנחנו רוצים לשפר את מצבן.

מר לבנבראון: אין ברצוני לחזש את הדיון שהתקיים כבר. אעיר רק מספר הערות.

כל החישובים הולכים סביב איזה סכומים שמתווים בערך למה שמקובל עכשיו כשכר מינימום 430 - 420 ל"י. המדובר באנשים שזו המשכורת שלהם, מזה הם מתקיימים. אני לא מערער על כל החישובים אלא על האחוז. לפי זה נראה לי שאפשר יהיה למצוא תיקון לכל הבעיות. השאלה היא, שאם כולנו רוצים לעזור לשכבות הנמוכות צריך לאפשר להם להתקיים בכבוד. מדובר באלמנות ובנכים, האוכלוסייה שזקוקה לעזרת החברה. שמעתי שאת ההטבות הסוציאליות משלם האוצר. עד כמה שאני יודע, המוסד לביטוח לאומי איננו נמצא בגרעון. אני יודע שהוא נותן הלוואות למדינה במאות מיליוני לירות. למה לקצץ כלפי האוכלוסייה? אני מציע להתחיל ב-25% במקום ב-22½%, שלא נצטרך לבוא כל פעם ולעשות חישובים. נוסף לזה אני מצטרף לתיקון של יו"ר הועדה בקשר לתוספת היוקר.

מ. ורסמן: אנחנו יושבים בוועדת העבודה ולא במקרה

מרבית היושבים כאן, יש להם גישה סוציאלית. אני שואל: מה אנחנו רוצים להשיג? שוויון או אי שוויון, צדק, או חוסר צדק. אם אדם הולך לבטח את עצמו באיזה שהוא מקום, הוא אדם לעצמו. ~~הוא מנסה~~ את עצמו בטחון שהוא רוצה, בהתאם לכך הוא משלם. הביטוח הלאומי נוסף כדי לתת לכל אזרח בצורה שווה. זוהי ההתחלה. אחר-כך היו הטבות שונות. כל מי שיש לו שלושה ילדים יקבל, וכל מי שיש לו ילד אחד, יקבל. מי שפורש בגיל 65 מקבל, ומי שממשיך לעבוד עד גיל 70 מקבל תוספת. לא מסתכלים על ההכנסה שלו. מה אנחנו הולכים לעשות? הביטוח הלאומי יתן את ההפרש הזה שווה לכולם, 188 ל"י, אם הוא משתכר או לא. אני מבין שמי שמשתכר עד גבול מסוים מקבל 180 ל"י. עכשיו לאחד יתנו 100 ל"י, לשני 60 ולשלישי 40 ל"י, תלוי מהי המשכורת שלו, מה ההכנסה המתקבלת. אי אפשר להגיע לשלמות ולצדק אבסולוטי.

ח. שמעוני: הטבות סוציאליות, למי ניתנות?

מ. ורסמן: ההצעה היא לבנות את הוותק לגבי ההכנסה

הנוספת. אינני שש לשינויים במשור זה. חייתי מוכן להתפשר על תוספת באחוזים במקום 22 אחוזים לעלות באחוז אחד או שניים או שלושה. כאשר מדברים על תוספת יוקר יש ויכוח עם הפנסיונרים שמקבלים ממונות שונים, מה זאת תוספת יוקר, על השכר או על הפנסיה. אם זה על השכר, הוא מקבל פחות מאשר אם זה על פנסיה.

אני מציע להגדיל את האחוזים, ולבקש מהביטוח הלאומי לבדוק את הנושא לא של תוספת היוקר, אלא שהתוספת תגדל בשערי תוספת היוקר הנתונים לאוכלוסיה. בתוספת היוקר יש שינוך פרוצדורלי. אני מציע להגדיל את הבסיס, ובקמום 22½% לתת 25%.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אם הם יגיעו ל-25%, אני מוכנה לקבל.

ל. דיציאן:

אני מסכים עם מה שנאמר ע"י היו"ר בקשר לשתי הנקודות שהזכירה. אני רוצה לעורר נקודה נוספת, וזו ההתיקרות שמקטינה את התוספת הסוציאלית למעשה. הסכום הכללי איננו מנסיח קיום מנימלי. כל תוספת קטנה שמוסיפה לאנשים אלה, מנסה ההתיקרות ודוקא בדברים הבסיסיים. האם ההתיקרות היתה רק ב-33 ל"י? מדברים על תוספת סוציאלית שנוגעת בעיקר לאנשים שאין להם כמעט ולא כלום, ושאינן להם אפשרות קיום. תוספת היוקר עולה על השכר שהגיע ל-102 או 104 נקודות. הגענו למצב אבסורדי במובן זה. כאשר קבענו את הבסיס לתוספת היוקר זה היה פעמיים וחצי של השכר הממוצע, היום זה מגיע לקרוב ל-50% של השכר הממוצע. אינני יודע באיזו מידה נוכל להשפיע בזה, אבל כולנו משוכנעים שמה שמציעים איננו מספיק וצריך לתת לאנשים האלה תוספת שמסיבות המצב דורשות.

פ. גרופר:

לא נעשה התחרות בינינו מי יציע יותר. עלינו להסתכל על כל אלה שהם שותפים בביטוח הלאומי. דוקא אלה המשלמים את השעור הגבוה ביותר בביטוח הלאומי הם הכי מופלים לרעה. גם דחיית הפרישה, אם עצמאי ממשיך לעבוד עד גיל 70, הוא מקבל את הביטוח בגיל 70 וזו התקופה שבארץ גומרים את החיים... 300 ל"י זה לא כסף וגם 600 ל"י זה לא כסף אם רוצים שאדם יחיה בכבוד, ואינני מדבר על לוקסוס. אם אפשר היה לתת לזוג 800 ל"י זה היה מצוין, זה היה אנושי. אנחנו צריכים ללכת לקראת מה שמציעים לנו. אני מסכים עם הצעת היו"ר לעוד הטבה מסוימת, אבל אם נתחיל להתחרות בינינו ולהעמיס יותר על המשק, עלינו לדעת שזה בומרנג.

אני מציע לקבל את הצעת היו"ר.

חלק גדול משלם לביטוח לאומי בלי

לרצות בזה, זו עזרה לאלה שנוזקים לה.

אם אפשר יהיה לבוא לקראתנו ולקבל

את שתי ההצעות של היו"ר, זו תהיה הטבה מסוימת.

ח. שמעוני:

אני מצטרף להצעת היו"ר. זה עדיף על הגדלת הבסיס. קביעת התקרה באה כדי לתת לחלשים יותר ולהגביל את התוספת למשתכרים מעל לתקרה זו. כל הסכומים שיתווספו לתוספת הסוציאלית יהוו בסיס, כל עוד לא הגיעו לתקרה. ההגבלה האחת היא התקרה.

ע. סיון:

אני רוצה לתקן שעות על תוספת היוקר.
תוספת יוקר - מובנה הוא מספר נקודות
שמחשבים על סל מסוים שהיה קיים בעבר. הסל הזה הקביל אז למה
שקראו אז שכר, אותו שכר שקוראים לו היום: שכר יסוד. אני לוקח
בחשבון שבינואר הגענו ל-14,3 נקודות, זה מחושב על סל שהיה קיים
לפני מספר שנים. התרגום של זה היום, זה התיקרות ב-8% - 8½.
בפברואר - 6 נקודות על אותו סל של אז. לא צריך להערבב את זה
עם הנושא השני, וזה הגג של התקרה. אנחנו נותנים לכל המקבלים
קיצבות את המקסימום של האחוזים. לא עושים את החישוב הממוצע.

ח. שמעוני:

מה היה השכר ההתחלתי כאשר קבעו את
סל המזונות?

ע. סיון:

אז נלקח בחשבון שכר של 100 ל"י.
מדובר על אחוזים. נאמר שב-1969 היה
100 ל"י, ומ-1969 ואילך אנחנו עושים את החשבון כל מחצית שנה
ואומרים: על אותו שכר מגיע עוד 14% או 6% או 8%. אפשר לומר
שזה פחות מדי, אבל שיטת תוספת היוקר היא נכונה. אינך יכול לקחת
את זה פעמיים.

על הנושא השני אני רוצה לומר: הסכמו
על ההצמדה כאשר היו דיונים בכנסת הקודמת. אז דיברו על קיצבה
של 20%. יו"ר הועדה וחברי הועדה הביעו התנגדות שנעלה את האחוזים
של הקיצבה + הבסיס. אנחנו שקלנו את זה, והגענו למסקנה, שהשנה
נלך עד 22½% מתוך התחשבות בכך שלזקנים יש צרכים מיוחדים שלא
כולם מתבססים על שירותים נוספים. לכן הבאנו את ההצעה. חשבנו
שהיא מוסכמת.

על הנקודה שהעלו כאן, של תוספת
הוותק, אני מוכרח לומר שאינני מכין את הצדק שבתביעה זו.
לוקחים שני אנשים ששניהם חסרי הכנסה. אומרים שאנחנו נותנים להם
קיצבה סוציאלית, אלא מה? אחד יופלה לטובה כי הוא היה מבוטח
יותר שנים בביטוח הלאומי. בקיצבה סוציאלית אנחנו נותנים
לאדם כי לא הגיע לפנסיה מסוימת ואין לו רכוש או לא קיבל פיצויים.
מדובר על אדם חסר הכנסות. למה צריך להפלות בין מי שמספר שנים
קודם היה מבוטח בביטוח הלאומי ומי שלא היה מבוטח? אני חושבת
שמה שאנחנו הצענו זו הנוסחה הצודקת. התקדמנו עם הפסד המנימלי
מ-20% ל-22½%. אני הייתי בטוח שבזה הבאנו את הנושא על סיפוקו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אתה רוצה לעשות צדק בין שני אנשים
שאחד מהם מבוטח בביטוח הלאומי והשני
אינו מבוטח... ע"י זה שתגזול את הוותק מהראשון? לא נעשה צדק.
אבסולוטי ע"י זה שנגרע תוספת מאחר. אתה תעשה עוול לאדם ששילם
בעד הזכות הזאת.

מ. ורסמן:

כאשר מחשבים תוספת יוקר נוסף על
בסיס מוגדר, מה זה? כאן הבסיס של
תשלום תוספת יוקר נעלם, אם אתה לוקח 3% שזה מבחינה מתמטית נכון.
כי אם התוספת היא 14 נקודות, זה יוצא 3%. יכול להיות שאתם
טועים כאן. אם הבסיס הוא 90% ממה שיש, אתם פוגעים בזקנים.
אם הבסיס שווה לבסיס של השכירים, יש צורך לחפש פורמולה אחרת.

ע. סיון:

אם ההסתדרות היתה משנה את מה שהם קוראים "שכר", והיו אומרים שאין שכר יסוד ותוספת יוקר, אלא כל שנה היו מחשבים את שכרם וב-1.4 היו אומרים שכל המבנה היום זה השכר הזה, ומהיום מחשבים את תוספת היוקר, זה היה שונה.

ד. רוטר:

אני חושב שנוגענו בסעיף חשוב מאד. התבנית שיש לנו בקיצבות הביטוח הלאומי תהיה שונה ממה שקיים בשכר, ובסופו של דבר זה כובל. בכל 1 לאפריל יחשבו את האחוזים מהשכר הממוצע. סעיף 11(ג) הוא לתת פיצוי ביניים כדי שהגמלאים לא יצטרכו לחכות ל-1.4 הבא, כי יש אינפלציה די מהירה.

אם היו הולכים באמצע הדרך, היינו משלמים תוספת יוקר של 40% במשך השנה, כי היו לוקחים את האחוזים המלאים שאנחנו נותנים - 3% באפריל ועוד 10% ביולי ובנובמבר עוד 6,5% וכינואר שוב תוספת של 15%, הכל היה מסתכם ב-40% במשך השנה. היינו אומרים שכל האחוזים מתבטלים, באה עליה בשכר, יוצא שאנחנו צריכים לתת נוסף לעידוד לשכר הממוצע. היינו צריכים או לשנות את החוק האומר שקיצבת זיקנה היא 17% ולא 15% כדי שהקיצבה לא תפחת; או שפיינו צריכים להוריד את הקיצבות. ההתחייבות שיש מטעם האוצר מוגבלת בסעיף אחד, אבל אם היינו תופסים את גפני בלשונו וממשיכים לשלם את הסכום של אז ומגדילים את תוספת היוקר - הייתי שמח על זה. אז בעצם היינו מכניסים איזה שהוא מנגנון שמחיל את 15% כל שנה, ואפשר היה לחשב רמת קיצבה לפי החוק שתגיע ל-20%, 22% וגם ל-30%. אנחנו בונים מנגנון שמגדיל את הקיצבות הרבה יותר מאשר השכר הממוצע במשק, וכל התוספת מחושבת על שכר של 1964 שאז היה שכר כולל. אם משלמים מהקונסטרוקציה הזאת ונותנים את הנקודות האלה על הקיצבה הכוללת ולא על הקיצבה של 1964, כי אז היינו מגיעים להרבה פחות. אתה נותן את זה על הקיצבה הכללית.

מה היה השכר הממוצע במשק ב-1964?

ח. שמעוני:

ד. רוטר:
אז זה היה פחות. היום זה 500 ל"י. כאן יצא דבר כגלל קונסטרוקציה מלאכותית מסוימת שהיא טובה לענייני השכר. אם נלכיש אותה בצורה לא הולמת על קיצבות הזיקנה, יהיו תוצאות מוזרות מאד. אני הייתי שמח אם הכנסת היתה מחליטה ש-15% זה פחות מדי, וצריך להגדיל ל-22%. כאן מציעים לקחת את הנורמה ההסתדרותית שקבעו ב-1953 כאשר חוקקו את החוק, קבעו 15% ותק מסוימים, עד שהותק יגיע ל-50%. השאלה היא: האם אנחנו רוצים לעשות זאת בצורה מודעת או לבנות מנגנונים מקריים? לאחר שישובו בוועדה ויחליטו, לפתוח דף חדש, לשלם את תוספת היוקר לפי עליית האינדקס ולא פי שנים. מה שקיים היום הוא שהמחירים עולים יותר. הייתי שמח אם אפשר היה להגדיל את הקיצבות. אני רואה את זה בצורה מוזרה, להביא את זה בצורה מלאכותית של היצמדות לחוזים שמותאמים לזו שאחר בתחום השכר, שם יש שכר יסוד.

אני הייתי שמח אם חברי הכנסת היו מציעים ללכת דרך הדלת. אם חושבים שצריך להגדיל את קיצבות הזיקנה בתוספת של 3%, אז שישמשו בסעיפים הקיימים בחוק, ויגדילו את הקיצבות מעבר למה שמתחייב מסעיף 11(ג), אם יש עיוות. הייתי שמח אם אפשר היום לתת אחוז קצת יותר גדול, אבל לראות את ההטבה הסוציאלית כעניין שבא להשוות ולתת רצפה מנימלית לכולם, ולא ליצור יתרונות, לאלה שיש להם הכנסות נוספות - לעניין הזה אין גבול. מחר תצידו שגם הכנסה שמי שהוא משתכר לא תובא בחשבון לעניין הזכאות. צריכות להיות הנחיות ברורות.

יש מגבלות של התקציב שצריך לזכור אותן. כל דבר משלמים בסופו של דבר ממי שהוא.

בביטוח לאומי יש ענף גמלאות זקנה.
באיזה מצב הקרן הזאת היום?

ל. זיציאן:

ר. רוטר:

אם אתה שואל על המצב האקטואלי של הקרן הזאת, אם אתה רוצה שתהיה מאוזנת, המצב הוא גרוע. אם אתה רוצה שהביטוח הלאומי יעבוד כמו פנסיה תקציבית בערך אותו סכום שאנחנו משלמים לציבור, אז יש עודפים קטנים שהולכים ומצטמצמים משנה לשנה. תלוי מה ייגמר בענין המקסימום של דמי הביטוח הלאומי. הנושא יגיע בקרוב לשולחן הזה לידיעה. אם המקסימום היה גדל כפי שהחוק מחייב, ב-1000 - 3000, היינו מגיעים לעודף תפעולי מאד קטן. אם מסתכלים על הזדקנות האוכלוסייה, אנחנו מגיעים למצב שבו היינו צריכים לאכול את הריבית על ההשקעות. האנשים צריכים להנות, הולכים וגדלים במהירות. עברנו את 20%. אם יש מיליון ו-100 אלף מבוטחים בזיקנה ושאיירים, אנחנו משלמים קצת יותר, למעלה מ-200,000 קיצבות. אנחנו מגיעים ל-20% בלי נכות. כל 100 אנשים עובדים צריכים לממן מהפרשות על הכנסתם כ-200 יחידות פנסיה. נעלה כנראה בעוד כמה אחוזים בעשור הקרוב.

גם בחשבון תקציבי אנחנו מתקרבים לאיזון תקופתי. כל הדברים האלה לא אמורים לגבי הטבה סוציאלית, כי היא בכל מקרה מתחת לקו, כל הכספים האלה באים מאוצר המדינה. אם נכניש אותם, אנחנו נהיה בגרעון כבר בשנה הקרובה. אם נוסיף 100 מיליון אלה אנחנו בגרעון שוטף. 4½% מפרישים לזיקנה ושאיירים. אם נכלול את ההטבה הסוציאלית שמדברים בה היום, בלי השיפורים המוצעים, נכניס את הקרן לגרעון שוטף. עדיין יש לנו למעלה מ-2 ביליון ל"י של עודפים שהצטברו באוצר, אבל בחשבון האקטוארי זה לא מספיק, אם המצב ישאר כך לא יחלפו הרבה שנים וגם אלה ירוקנו במהירות.

מר לוין:

אני רוצה להעיר לגבי מה שנקרא תוספת ותק. לא. האים להוסיף לאלה ולגרוע מאחרים שעשויים להרויח. לי נראה שצריך להיות גם הגיון פנימי של הדברים. אני מוסיף למי שהוא והשני יקבל פחות. זו גישה כוללנית. כאן הודגש האלמנט של בטוח. ההטבה הסוציאלית אינה מאושרת בחוק הביטוח הלאומי כפונקציה ישירה של הביטוח. אגב, אותם העקרונות חלים על עולים חדשים שהם מעבר לגיל הביטוח. הביטוח אינו דומיננטי, המממן הוא האוצר. המוסד לביטוח לאומי רק מווסת ומבצע את התשלומים.

העקרון היה שרצינו להגיע לנורמה אחידה של תשלומים הנובעים מהחוק. לי נראה שהמקריות הזאת שהוטל על המוסד לבצע, אינה צריכה להקנות יתרון לנושאי הזכויות האלה, כאילו יש תחושה של אפלייה בין שוג לסוג, ומי יהיה המקופח? דוקא עולים חדשים! במשך 10 השנים האחרונות שעדיין לא התכססו במדינה, יש להם מקורות הכנסת פחות מאשר לאחרים. לאדם ותיק יש איזון אחיזה, הוא היכה שורשים במדינה. ייווצר שוני בולט בין אדם שנמצא בארץ 7 שנים והגיע לגיל די גבוה ואין לו קופות גמל, לבין הותיקים.

מדוע נתנו דחיית פרישה, כי אמרנו שזה יהיה תמריץ לעבוד, זה פרס, אם לא מיצה האדם זכויות בגיל פרישה, בעוד שתוספת ותק זה אקט אוטומטי. עצם העובדה שפלוגי מבוטח בביטוח הלאומי מעבר ל-10 שנים, כל שנה נוספת מוסיפה לו 2% באופן אוטומטי.

זה לא יכול להיות אלמנט שמגדיל את הקיצבה שלו, זה לא ביטוח אלא מקריות שהמוסד עושה. אין הכרח שהביטוח הלאומי יבצע את זה, זה הסדר מסוים, והאוצר מבצע את התשלומים.

איך עלינו להאבק עם בעיות העוני,

זו הבעיה שמעסיקה אותנו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: בפעמים הקודמות, כשדיברנו אתכם על 22½%, לא היה מדובר על דחיית פרישה ועל וותק אלא לגבי כולם. אם אתם סוענים שייווצר אי שוויון בין אלה שיש להם וותק בביטוח הלאומי ובין אותה השכבה שאין לה, אני לא מתנגדת להגדיל את האחוז ב-22½% ל-25% גם לאחרים. הצענו זאת בעבר. אם אתם רוצים לעשות דיפרנציאציה ולהוציא מזה חלקים, גם את דחיית הפרישה וגם את הוותק, בבקשה. יהיה שוויון לכולם. איש אינו מתנגד. אם אתם חושבים שחלקים ייפגעו כתוצאה מכך, והותיקים יתעשרו כתוצאה מכך? אני אומרת שהותיקים מקופחים. אם הם מגיעים למצב שבו הם מקבלים הטבה סוציאלית, אז אוי ואבוי לאותו הותיק, שהוא עדיין במצב כזה. כואב הלב שיקבלו עוד כמה פרוטות? עיני לא צרה כזה שיתנו גם לעולה החדש, אבל אל תקפחו את הותיק בגלל זה.

כאשר נקבע 15% קיצבת זיקנה כבסיס, איש לא אמר שזה לעולם ועד. ידוע שאנחנו נלחמנו ונאבקנו על אחוז יותר גבוה. אדרבה, תעשו את המחווה הזו עשיו ותציעו להעלות את הבסיס של הקיצבה. או תעלו את הבסיס של קיצבת זיקנה בשלב זה ל-18%, זה מתחייב מהמציאות שנוצרה. אנחנו נשמח מאד אם תובא בפנינו הצעה כזאת. שר האוצר ושר העבודה רשאים להגדיל את זה. אנחנו ממליצים בפני הממשלה להתחיל לדון על האפשרות הזאת של העלאת האחוזים של קיצבת זקנה ושאיירים המתחייבת מסעיף 11(ד).

היו היוזמים לדבר הזה, ואז נחדל לדבר על עוד שלוש ל"י פה ושם. מדובר על החישוב באפריל בכל שנה, אנחנו עושים את החישוב לשכר הממוצע במסק. איננו רוצים שייווצר מצב לגבי אותה השכבה של האוכלוסייה, שאחרים יקבלו יותר והיא תקבל פחות. תנו להם את ההרגשה הזאת שלא מתבטאת בשכומים כל כך גדולים.

מעם מי שהשתכר 500 ל"י אמרו שהוא לא יכול לקבל יותר מהבסיס. את הבסיס אחר-כך העלו ל-700 ל"י. איך אתם קובעים את זה? אני עדיין לא מבינה מהו הבסיס, מה תוספת היוקר עבור אותו הבסיס.

ע. סיון: כמה קיבל שכיר שמשכורתו 600 ל"י?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: את מלוא תוספת היוקר.

ע. סיון: את 15 הל"י. לא נתנו להם פחות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: שם השכר מחוגק לשכר יסוד ותוספת יוקר.

ר. רוטר: החישוב נעשה כאילו הקיצבה הכוללת זה השכר הכולל.

מר לוין:
היות וזה צמוד לשכר הממוצע וזה הולך ומשתנה לפי השכר הממוצע, השכר הממוצע מורכב מהרבה מרכיבים, וגם תוספת יוקר. נקודת המוצא זה השכר הממוצע אצלנו. אנחנו מוכרחים לבנות את זה בדגם של שכר ממוצע. הפעלנו שכניקה יותר דינמית בלי הליכים מסורבלים כדי להגדיל את קיצבת הזיקנה. אולי את צודקת מבחינה סוציאלית לגבי הענין עצמו.

ר. רוטר:
אני אשמח לפעול לפי הפרוש שלך אם הוא יהיה מתקבל. אנחנו צריכים לבדוק בכמה גדל שכר העבודה כתוצאה משתלום הפיצוי.
זה פיצוי שאנחנו נותנים בכוח סעיף 11(ג) שקשור לשעור מסוים שצריך להיות מחושב.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
העלינו בפניכם את האפשרויות הללו ואתם תשקלו ותאמרו לנו מה אתם חושבים.
אני מוכנה להביא את זה לדיון ביום שני.

ר. רוטר:
בפרספקטיבה לזמן ארוך, היות ותוספת הוותק הולכת וגדלה במהירות, בעוד 14 שנה נגיע למצב שאדם יוכל לפרוש עם מקסימום ותק, עם 50% מקיצבתו. עכשיו מדובר בסכומים לא גדולים, אבל בפרספקטיבה רב-שנתית, אלה 3 - 4 מיליון ל"י שיכולים להפוך לעשרות מיליונים במשך השנים. היום יש מעט אוכלוסיה הפורשת שעברו מעל 10 שנים, במשך השנים האוכלוסיה הזאת תגדל.

קשה לדעת מה יהיה בעתיד. מצד אחד יש כוחות שמקטינים את האחוז, כמו תכניות פנסיה; ומצד שני יש כוחות שמגדילים את הענין - ע"י שיפורים שחלו בתנאי הזכאות שאיפשרו לקבוע קבוצות שלפני חמש שנים לא היו זכאים, וכן יש בעיה עם העולים החדשים בגלל גל העליה הגדול יותר בשנים האחרונות והעליה איננה צעירה. יש כאלה שיוורדים מהאניה ומגיעה להם קיצבת זיקנה. היות ומתחשבים בזכויות הפנסיה בארצות מוצאם, הם נכנסים להס"ס מיד.

ה ו ח ל ט

לא לסכם את הדיון היום. נציגי הביטוח הלאומי והאוצר ישקלו את ההצעות שהועלו ויביאו הצעה ליום שני הבא.

2. תקנות בדבר ביטוח נכות

1. הגדרות - אושר
2. אי-כושר להשתכר כדי מחיה.

מר לוין:
היות והיו מערערים על כמה וכמה אספקטים הנובעים מהסעיף הזה, כדאי לקרוא את ההגדרה של "נכה".

אי כושר להשתכר לאפשרות מחיה. אנחנו קובעים את המצב הסטטי שועדת הנכות קובעת את דרגת הנכות של אדם. מה הדין של אותו האיש המשתכר יותר ממה שקבענו באותה התקנה? אנחנו עדכנו את זה. לגופו של ענין יכול להיות ויכוח עניני, אם זה 18% או אחוז אחר. גם אנחנו הרגשנו שיש כאן פגם לגבי מה שאני אומר "הלירה העולה". אדם כזה עשוי להיות מקופח. בנינו מערכת שלמה של זכויות. פה אנחנו אומרים שאדם שלא מגיע לתקרה זו, באופן אבסולוטי הוא נחשב לנכה 100%. אם הוא עולה על זה, בנינו שכר משוער, מה היה הפוטנציאל של האדם. אמרנו שאם הוא מקופח פחות מ-60% מהשכר הממוצע, לפי הגיל. אדם בגיל 20, גם אם הוא סטודנט ולא השתכר, רואים אותו כאילו הפוטנציאל שלו היה 75% מהשכר הממוצע. אם לוקחים כנקודת מוצא 75% מהשכר הממוצע, זה 920 ל"י, ואני אומר שהוא הפך לנכה של 50%. מותר לאדם כזה להשתכר עד 450 - 460 ל"י ואם הוא משתכר פחות, מה שהוא משתכר פחות. זה הולך באופן יחסי. אנחנו מכסים את כל השטח, באופן אבסולוטי, בלי קשר עם ירידה של 50% ופה הוא נכנס לקטגוריה של נכה של 100%.

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו: אם אין לו כושר להשתכר כדי מחייתו - אז היה ויכוח מה היא השתכרות למחיה אשרתכיר בו אחר-כך כנכה ובזכאותו לקבל תגמול כנכה.

דבר שני, על הצמצום עקב הליקוי, אם זה בבת אחת או באופן הדרגתי 50% או יותר.

אלה שני הדברים שדיברנו עליהם וביקשנו

אתכם להביא הצעות.

בתקנה 2 היו כמה הצעות. היתה הצעה של חה"כ ורשמן על 20% מהשכר הממוצע במשק. היתה הצעה שלי על 22% מהשכר הממוצע במשק. כאשר לקחתי את הענין של קיצבת זיקנה והטבה סוציאלית כבסיס. היו חברים אחרים שהציעו סכומים גבוהים יותר. רצינו לקבוע משהו ריאלי. מה אתם מביאים לנו לאור הדיון שהיה?

מר לוין: בתקנה 2 הוספנו הגדרה של "תלויים" אמרנו שכדי להגיע ל"מחיתו" הוא צריך רמה יותר גבוהה. אמנם השארנו 12%, ואדם שיש בו תלויים, העמדנו את זה על 18%. יש כאן הטבה די ניכרת.

ר. רוטר: אחד הדברים שביקשו מאתנו בוועדה, היה לבדוק האם הכללים שאנחנו נוקטים בהם אינם גרועים יותר לגבי נכים, לפי תקנות השר. האינפורמציה שנתבקשנו להביא - בתקנות הסעד סעיף 7, בגירסה של ינואר 1974, רשום שההכנסה של בודד שתהיה בגדר הכנסה שאיננה נחשבת? כלומר, בודד זכאי לקבל את תמיכת הסעד המלאה, זה סכום השווה ל-50% של המכסה לבנין. אם הוא ראש משפחה, הזיכוי של ההכנסה שאיננה נחשבת היא 50% מהמכסה לבודד. זה פחות מ-20% מהשכר הממוצע. כך שאם מדברים על 50% שאינם נחשבים, מדובר על 9% מהשכר הממוצע. אם רוצים לראות בקונטקסט מסוים את הסכומים שמביאים כאן, אנחנו לגבי היחיד מציעים 12%, בהשוואה ל-90, לגבי מא שיש לו תלויים, אנחנו מציעים 18%, שזה כפול מ-9%. זה כשמשווים נורמות מקובלות במינהל הסעד. אם משווים את עצמנו לנורמות מקובלות בקיצבות זיקנה, ההשוואה קצת יותר מסובכת. אני רוצה להזהיר מהשוואה שנית מדי. ההטבה הסוציאלית שונה מקיצבת זיקנה. כאן אנחנו מדברים על תוספת לקיצבה ולא על הקיצבה כולה. לגבי הנכה, קיצבת הנכות היא הקיצבה המלאה האמורה להבטיח קיום. קיצבת הזיקנה איננה מבוטסת על בדיקת אמצעים.

נותנים סכום מסויים לכל זקן באשר הוא מבוטח. זה איננו בדיוק גזירה שווה. מדובר על הקבוצה שלגביה אין כושר להשתכר כדי מינימום. 12% ו-18% זה סכום יותר גדול מאשר הסכום שבו מדובר במערכת הסעד ואילו לגבי קשיש זה סכום קצת יותר קטן. לקשיש יש 15%. לבודד זה כ-150 ל"י, ואם מחברים על זוג, זה 255 ל"י. אם אין לו הרצפה הזאת בכל מקרה יחשב לנכה ויהיה זכאי לקיצבה מלאה. אתם צריכים לזכור שיש תקנות אחרות שקובעות שאם הוא גולש מעל לסכומים האלה, הוא עדיין לא נחשב לא לנכה בכלל אלא לנכה בדרגה פחותה, ויהיה זכאי לסכומים יותר קטנים. יש נשייה, לגבי מי שיש לו תלויים, להגדיל את זה מעל לזה, עד 18%.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: זו אכזבה גדולה מאד.

ח. שמעוני:

אם לא מאפשרים לו לעבוד עבודה מיוחדת שכדאי לו לעשות, הופכים אותו לנכה כי הוא לא יתאמץ ולא ישתדל לעולמי עד. אם אתה ממריץ אותו לעבוד במשהו אז כעבור כמה שנים הוא ירד מהקיצבה הזאת. אפילו מהצד הכלכלי זה לא כדאי לקמץ כאן.

ר. רוטר:

אם נקבע סכום גבוה ונדיכ שמותר לו להשתכר, ואחר-כך הוא גולש למבחנים אחרים, אתה יוצר מצב שבגלל איזו שהיא גלישה מהכנין הזה, הוא צריך לקבל פחות מהכנסתו. אנחנו נסינו לבנות את הענין בצורה כזאת שתהיה גרדואציה מסוימת. הסכום של 225 ל"י בהשוואה ל-120 בסעד, תהיה הכנסה שאיננה בחשבת. הוא לא מאבד את כל הקיצבה, הוא מתחיל לקבל באחוזים הוא לא מאבד את התמריץ לעבודה אם נקבע סכומים יותר גדולים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אנחנו מדברים על הבסיס מה מותר לו להשתכר כדי שייחשב כזכאי לגימלה.

י. ברק:

יש מה אי הבנה מסוימת ביחס למסריה הזאת. אפשר להתוכח אם זה 12% או 13%, זאת לא השאלה אם אנחנו עושים טוב לאיש אם ישנו את הסכום הזה. הויכוח איננו אם זה יהיה 180 ל"י או 160 ל"י. הויכוח הוא 160 ל"י או 300 ל"י. מה מתחיל הענין. אני רוצה לחזור להתחלה. התקנות האלה באות לקבוע כיצד ועדת הנכות שצריכה 'לשפל בזה, תקבע את הנכות של האיש. הנכות יכולה להיות 100% וגם פחות. השווה של הנכות יכול להיות בין 50% ל-100%. אם ניקח אדם שהשתכר 800 ל"י קודם והוא עכשיו משתכר 400 ל"י יש לו נכות של 80%. אם נקבע ש-100% נחשב ל-300 ל"י, יוצר מצב שלא תמריץ אותו לעבוד החל מהלירה הנוספת. כי אם יגיע ל-1000 ל"י יקבל 50%, וב-100% יקבל 300. האם כדאי לכן אדם על 100 ל"י להפסיד כל כך הרבה על קיצבה? אם אנחנו קובעים את הרצפה נמוכה יותר, יש לאיש תמריץ להמשיך להרויח יותר, כי הוא לא יפסיד מזה. בין 150 ל-400 ל"י יש הבדל גדול. אבל אם ההבדל הוא כל כך קטן, לא כדאי לו לעבוד. לכן אנחנו חוששים לקבוע את הרצפה הזאת בתור סכום גבוה. המצב מבחינה תאורטית - נכות של 100%, כאשר אין לו שום כושר השתכרות, מנקודת ראות של כושר של בן אדם. אם הוא 100% נכה, הוא לא מרויח לירה אחת. הכנסה מקרית יכולה לשלול ממנו את הזכות הזאת. לכן אנחנו אומרים שנהיה יותר גמישים.

א. לין:

אנחנו כועדת עבודה, נקודת המוצא שלנו היא לא להפוך ציבור גדול או קטן של אנשים שיפסיקו לעבוד. רוצים שהם יהיו גורם קונסטרוקטיבי במשק. אתה אומר שאם הרצפה נמוכה מאד, יש סיכוי שיהיה לו כדאי להשתדל ולעבוד. אבל יכול להיות נקודת מוצא אחרת, שאם הרצפה כל כך נמוכה, החברה לא יכולה לקבל את זה, לא מוסד ציבורי ולא מפלגה. תקום צעקה כזאת שבמילא נגיע שוב לכדיקת מחודשת של הקריטריון הזה, ולא נעמוד בזה. אסור לנו לעבור את הגבול, וליישגים את התוצאה ההפוכה.

יש גישה האומרת שצריך לתת פרסים. למשל, אם אדם מגיע לדרגת נכות גבוהה מאד ובכל זאת, בזכות החשיבה שלו, יכול לתרום, הוא משתכר מעל ומעבר, למה שהיה יכול להשתכר באותו מקצוע שבו הגיע לנכות, אם יודע האיש שע"י כך לא יפסיד את הקיצבה יהיה לו יותר תאבון להמשיך ולחפש אפיקים חדשים.

אני מציע שהעניין יחזור להתייעצות בין הסיעות. אני לא מוכן, וגם היו"ר לא מוכנה, להוציא את זה בצורה כזאת מהועדה.

אדם שהגיע לדרגת נכות מסוימת, לא יכול היה להשתכר לפי כל הכללים, אין לו הטבה, והוא מצא לעצמו אפיק של פרנסה בו הוא משתכר הרבה. איש לא יודע על זה. גם לא מס הכנסה. אנחנו מלמדים אנשים לעקוף את החוק.

י. ברק:

הבעיה היא איפה לקבוע את הקו של הפשרה. יש פה שני שיקולים נוגדים אחד את השני והתשובה היא באמצע. ההצעה שלנו היא, מתוך ראיית העניין הזה, לקבוע את הסכום מספיק גדול כדי לא לפגוע באנשים, ובגלל לירה הכנסה אז הכנסה נמוכה, לא להפחית לו. מצד שני לא צריך להגיע לסכום גדול מדי, כי אז לא יהיה כדאי לו לעבוד, כי אז כל לירה שהוא מרוויח מפחיתה את אחוז הנכות.

ר. רוטר:

הרצפה של המינימום נוגעת לא למקרה שהוא נחשב לנכה 50%. אנחנו מדברים על המקרים בו נחשב אדם ל-100% נכה ולא אם הוא עובר על הגבול הזה, כי אז הוא זכאי לקיצבה מהקרן. אנחנו לוקחים את הדוגמא של 800 ל"י, זה לא השכר הכי נמוך. עם 800 ל"י הוא יגיע לדרגה של 75%. אם הוא משתכר 200 ל"י הוא זכאי לקיצבה מלאה. גם אם הוא ירויח 300 ל"י הוא זכאי לקיצבה מלאה. אבל אם חלילה יגיע ל-100 ל"י בעזרתנו ובעזרת גמלאות אחרות, הוא יגיע לדרגת נכות של 50%. על 100 ל"י הוא יאבד את מחצית קיצבתו. אם הוא יחיד הוא יאבד 128 ל"י בקיצבה. איפה התמריץ?

ח. ש מעוני:

אתה גורם עוול לאחד ומטיב עם אחרים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: כאשר שמענו על הרצפה וכמה הוא יפסיד על הקיצבה שלו כאשר הוא יוצא לעבוד הלכו לקראתנו בפשרה מסוימת. אבל כאן אנחנו מדברים על הסכום.

י. ברק:

לא מדובר על הסכום, זו מכסה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אותו נכה 100% קסוע רגליים היושב ברחוב ומוכר עתונים, ומרויח 200 ל"י לחודש. לפי זה, הוא לא יהיה נכה שיקבל קיצבה מלאה. אתם קובעים לו 12% מהשכר הממוצע במשק אם אין בו תלויים. לשם מה ימכור את העתונים? את הבסיס צריך לתת.

ח. שמעוני:

בישיבה הקודמת היו שלוש הצעות שהיו קרובות. לא דובר על בודד או על אחד שיש בו תלויים, אלא על בסיס. אני הצעתי 22% ומויאל הציע 35% מהשכר הממוצע במשק. אולי אפשר להגיע לפשרה, קיצבת זיקנה ללא תוספת סוציאלית 15%.

ג. רוטר:

70% מהשכר הממוצע זה בסביבות אלף ל"י. אדם יכול להצביע על אי אלו ליקויים ולהש תכר פחות מאלף לירות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

במקום שתעודחו אוכלוסייה כזאת לא להיזקק עוד, אתם דוחלים אותם לכך שלא יעשו מאמץ לצאת מהסבך.

א. לין:

החוק יכול להיות ליברלי, והועדות צריכות להיות נוקשות כדי למנוע עיוותים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו רחוקים מאד בגישותינו. אני מצטערת שאחרי הויכוח שקיימנו בהשתתפות חברים רבים, אנחנו חוזרים על הויכוח, והמרחק בינינו גדול מאד.

מר לוי:

אנחנו עוסקים בתקנות. אפשר ללמוד לאור הנסיון. חה"כ שמעוני רמז על המבחן הקיים לגבי אלמנות וזקנים - 15%. הייתי מציע שניתן דעתנו על ההצעה הזאת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

רק לפני שעה דיברנו שצריך להעלות את קיצבת הזיקנה. עכשיו אתה רוצה לקבוע 15%?

מר לוי:

אנחנו נחשוב על זה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

היו הצעות בישיבה הקודמת. לאור ההצעות האלה דובר שיביאו את ההצעה. עכשיו מתחילים עם 12%. חבל על הזמן שאנחנו מבזבזים על הויכוח.

י. ברק:

האם הועדה מוכנה ללכת אתנו בדבר אחד, לעשות הבחנה בין מי שיש בו תלויים ומי שהוא בודד?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

למעלה מהבסיס.

י. ברק:

את אמרת אז כמו קיצבת זיקנה ליחיד, וזה 15%.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: ההשבה הסוציאלית + 15%. מה שדרוש לו כדי מחיה כי אין לו מקור פרנסה אחר. נקבע 22½% הבסיס ליחיד, בנקשה. תלכו באותה פרופורציה. עכשיו אתם מתחילים הכל מחדש.

א. לין: ישבה ועדה, הייתם עדים לויכוח פחות או יותר הסתמנה דעה של הועדה. הכוונה היתה שאנחנו בהתאם לרוח הדברים שנשמעו בוועדה, נקבל הצעה. אני לא מבין את הויכוח.

מר לויין: זה היה בשלב של מחשבה. היינו שותפים למחשבה. עדיין לא שוכנעו אז הדברים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: בישיבה הקודמת, כל חברי הועדה - אפילו מה"כ ארידור - תפכו בהצעה שלי, ואז דיברתי על היחיד.

מר לויין: אני מצטער, פה הבחנו כיון אדם שיש לו תלויים ומי שאין לו תלויים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אז לא היתה פונקציה של יחיד ורכיבים. אז דובר כדי מחיה. אנחנו ככל אופן אחרי מחשבה נוספת אמרנו שפה יש משפחה וצריך להתחשב בזה. זה לא עומד בסתירה לאותו מבחן של התלויים. אני מוכנה ללכת לפי הפרופורציה שהיא קבועה פה, ללא תלויים 22½%, ועם תלויים 37%.

מר ערד: נניח שאנחנו קובעים לפי הפרופורציה הזאת. אדם שלא עבד אין פעם, עם תלוי 33% זה בערך 450 ל"י. אז אנחנו אומרים, אם הוא יגיע מבחינה רפואית ל-100% ונחשב לבלתי מסוגל להשתכר, איך תקבעו לנכה כזה 50%. אתה מוכן לומר שמי שיש לו 35% נכות רפואית ירויח 900 ל"י? ניקח אדם שלא עבד בחייו, אם היה עובד היה מקבל 50% מהשכר הממוצע. אדם שלא עבד בחייו הצענו לראות אותו כאילו השתכר 700 ל"י לחודש. מי שלא יכול להשתכר שקיבל ל-100% נכות. כל אדם שהגיע לגיל 21 ואף פעם לא עבד, יש לו 35% נכות רפואית, אם הוא מרויח 600 ל"י לחודש יש לו 50%? אין זה ענין שאנחנו מנסים לחסוך אלא להפך. מוכרח להיות למבנה הגיון. משותק שלא יכול לעשות שום דבר, יש לו גמלאות אחרות. הרופא שלנו אומר שבגיל מסוים לכל אחד יש נכות רפואית בגובה של 35%.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: כדי לקבוע נכות צריכים להיות שני מבחנים. אם היו הדברים כך שכל אחד מקבל 35% לא היו טענות במדינה.

מר ערד: אם אדם הגיע לגיל 21 ויש לו 35% נכות רפואית, לאותו אדם יש סיכוי להרויח 600 ל"י, לתת לו 50% נכות, לזה אני מתנגד. אנחנו מדברים על אלה שלא עבדו ואינם מסוגלים להרויח יותר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני מציעה להזמין את ארגון הנכים ונשמע
מה בפיהם.

י. ברק: אני מציע לעבור על עוד כמה תקנות.
אני חושב שאז התמונה תהיה יותר ברורה.
בתקנה 3 אנחנו מציעים דברים שיכולים להסביר יותר. אני חושב
שאת תקראו את הכל, הדבר יובן יותר.

הדיון נדחה ליום ששי.

הישיבה ננעלה בשעה - 13,00